

Maticsák Sándor 60 éves

A Debreceni Egyetem Finnugor Nyelvtudományi Tanszékének vezető professzora is elérte azt a tiszteletre méltó életkort, amikor méltán fogadhatja tanítványai és kollégái köszöntését. A jubiláns pályájának főbb pontjait és munkásságának eredményeit a következő írásban – korántsem a teljesség igényével – szeretnénk felvázolni.

Maticsák Sándor 1965. május 4-én született Kisvárdán. Általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte. Itt, a Bessenyei György Gimnáziumban érettségizett 1983-ban. Egy év múlva kezdte tanulmányait a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar–orosz szakán. Az orosz szakot finnugor nyelvészetre cserélve 1990-ben magyar nyelv és irodalom szakos tanár és finnugor nyelvész szakos diplomát szerzett. Én egyetemi óráimon kerültem kapcsolatba a lelkes, fiatal hallgatóval, aki érdeklődésével, szorgalmával és tehetségével kitűnt a hallgatói mezőnyből. Akkoriban több más hallgató is csatlakozott a körhöz, a finnugor szakot ugyanis közkedvelt „elit” szaknak tartották. Aki a nyelvészet iránt érzett késztetést, a magyar–finnugor szakon tanító és tanuló egyetemi emberek társaságában „menő” egyetemi polgárnak érezhette magát. Kálmán Béla, Hoffmann István és mások instrukciói alapján készülhettek – mi másra is, mint – a tanári pályára. Néhányan jól sáfarkodtak talentumaikkal, és megnyílt előttük a tudományos pálya is. Ezek közé tartozik jubilánsunk is. A nyelvészeten belül kezdettől fogva két téma vonzotta: a helynevek és a mordvin nyelv. Már szakdolgozata is e körben fogant.

Maticsák a végzés után tehát megkezdhette egyetemi karrierjét. 1990-től mindvégig a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE), majd a Debreceni Egyetem (DE) állományában maradván dolgozott, és végigjárta az egyetemi karrier minden fokozatát: tanársegédi (1997-ig, közben a finnországi Jyväskyläben magyar lektor), adjunktusi (2003-ig), docensi (2017-ig, 2005-től már tanszékvezető), végül 2017-től napjainkig egyetemi tanári minőségben.

Az előlépéseket mindig a megfelelő tudományos fokozatok megszerzése előzte meg: 1992-ben egyetemi doktori értekezést nyújtott be *A Mordvin Köztársaság településneveinek rendszere* címmel (megj. Debrecen 1995), amelynek alapján később, 1997-ben, az új minősítési követelményeknek megfelelő PhD fokozatot kapott. Helynévtani munkásságának egyik legfontosabb eredménye az *Onomastica Uralica* sorozat általa szerkesztett angol nyelvű kötete (*Settlement Names in the Uralian Languages*. Debrecen – Helsinki 2005).

1992 és 1996 között Finnországban volt magyar lektor, ahol a magyart mint idegen nyelvet tanította a Jyväskyläi Egyetemen, s közben tevékeny részt vállalt a hungarológia szak beindításában, fejlesztésében. Ezek hozadéka a debreceni Nyári Egyetemen betöltött tanulmányi igazgatói megbízatása és számos oktatási segédanyag társszerzősége (a *Hungarolingua*-sorozat hét kötete, Debrecen 1991–2016), valamint hungarológiai tárgyú cikkek publikálása, kötetek szerkesztése.

Maticsák itthon a mindenkori finn lektor mellett finn leíró és nyelvtörténeti kurzusokat tartott (és tart ma is). Ennek is lett eredménye: gyakorlati *Finn nyelvkönyv*-ek sora (Debrecen 2002–2018; öt kiadás) és a *Ki kicsoda Finnországban?* (Debrecen 1999), mindegyik társszerzőként egykori finn lektorunkkal, Anna Tarvainennal.

2003-ban habilitált mordvin földrajzi név tárgyú értekezésével (*A mordvinföldi víznevek rendszere*). Ezzel docenssé, majd 2005-től tanszékvezetővé „avanzsált”. Érdeklődése finnugor alaktani kérdések felé fordult, és a szóképzés kérdései kezdtek foglalkoztatni. Fokról-fokra dolgozta föl a mordvin írásbeliség 17–18. századi forrásait, és ezeknek, valamint a gazdag lexikográfiai anyagnak a felhasználásával nagy ívű monográfiát nyújtott be az MTA doktora fokozat elnyeréséért (*Az erza-mordvin névszóképzők nyelvtörténeti vizsgálata*). Disszertációjában a névszóképzés elméleti kérdéseiben is állást foglalt, és számos fontos adalékkal szolgált a képzők produktivitásának és gyakoriságának összefüggéseihez. A nyelvtörténeti elemzés során az elhomályosult képzés kérdéseit (agglutináció, a szuffixummá válás, a grammatikalizálódás folyamatait és fokozatait) tisztázta. Ennek eredményeképpen egy impozáns mordvin etimológiai szótár alapjait fektette le. Az értekezést 2017. június 16-án védte meg sikeresen. A DSc-fokozat megszerzése eredményezte egyetemi tanári előlépését ugyanebben az évben.

A finnugor nyelvészeti kutatások története kiemelkedően fontos jubilánkunk munkásságában: *A mordvin írásbeliség kezdetei*. Debrecen 2012; *The Beginnings of Mordvin Literacy*. Hamburg 2017; *Gerhard Friedrich Müller és Johann Eberhard Fischer 18. századi szójegyzékeinek mordvin anyaga*. Debrecen 2016; Witsen, Damaszkín, Ricskov, Falk, Pallas anyagainak elem-

zése stb. A kollektív munkák között kiemelkedő teljesítménynek ítélem a tanszék periodikájának gondozását. A kezdetektől fogva folyamatosan publikál benne tanulmányokat, recenziókat, megemlékezéseket. Szívvel-lélekkel segíti tartalmilag és szerkeszti technikailag a kiadványsorozatot, így bizonymondhatjuk, hogy Maticsák Sándor a *Folia Uralica Debreceniensia* szíve.

Maticsák Sándor egyáltalán nem elefántcsonttoronyba zárkózó tudós, hanem a szó legtagább értelmében nyitott. Ezt bizonyítja számos kollektív munkája (pl. *Rokon nyelveink szótárai*. Bp. 2014; *Gerhard Friedrich Müller a cseremiszekekről, csuvasokról és votjákokról*. Debrecen 2018). Nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottságának tagja: pl. *Hungarologische Beiträge* (Jyväskylä), *Nyelvtudományi Közlemények* (Bp.), *Folia Uralica Debreceniensia* (Debrecen), *Onomastica Uralica* (Debrecen – Helsinki), *Läshivordlusi / Lähi-vertailuja* (Tartu), továbbá nemzetközi finnugor (1990, 1995) és hungarológiai kongresszusok (2001, 2006) kiadványainak szerkesztője.

Egyetemi oktatói és tudományos szervező, valamint közéleti tevékenysége is szerteágazó: a Debreceni Egyetem Finnugor Nyelvtudományi Tanszék vezetője (2005–), volt tanárképzési főigazgatója (2014–2019), a Szenátus tagja (2010–2012, 2014–2019), a Tanárképzési Kollégium tagja (2008–2010), majd elnöke (2014–2019), a Bölcsészettudományi Kar oktatási dékánhelyettese (2007–2011), jelenleg is a Nyelvtudományi Doktori Iskola finnugor alprogramjának vezetője (2009–), az MTA Nyelvtudományi Bizottságának tagja (2018–), a Magyar Uralisztikai Bizottság tagja (2003–), volt a Debreceni Akadémiai Bizottság alelnöke (2020–2024), a Magyar Akkreditációs Bizottság tagja (2018–2024), a Hungarológiai Tanács tagja (1996–2001), a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság választmányának tagja (2001–2007). Jelenleg is tagja a finnugor kongresszusok szervezőbizottságának (ICFUC) (2005–).

A finnugor tudományok közössége Maticsák Sándort a debreceni VII. Nemzetközi Finnugor Kongresszus (CIFU-7) szervezőtitkáráként ismerte meg 1990-ben. Ennek folyományaként a következő, jyväskyläi (1995) kongresszus szervezőbizottságának lett a tagja, majd a hungarológiai kongresszusok szervezésében is oroszlánrészt vállalt: az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus főtitkára (Jyväskylä 2001) és a következő társelnöke (Debrecen 2006).

Igen dicsérendő vonásnak tartom, hogy Maticsák Sándortól nem áll távol a tudományos ismeretterjesztés sem. Az etimológiai kutatásokat népszerűsítő tanulmányoknak és könyveknek sora tanúsítja ezt, pl. a hét napjainak nevei (*Vándorló napok. A hét napjainak megnevezése az európai nyelvekben*. Deb-

recen 2005), a pénznevek eredete (*A mókusbőrtől az euróig. Pénznevek etimológiai szótára*. Bp. 2018, 2023²) stb. Ezekben a közleményekben a szigorú szakmai, filológiai fegyelem ötvöződik az olvasmányos stílussal. Szívesen hallgatja az ember jubilánsunk eszmefuttatásait a rádió és a tévé *Édes anyanyelvünk* adásaiban is. Egyetemi előadásaiban és a hallgatóival való kapcsolataiban is ugyanez a közvetlenség és baráti viszony a jellemző.

Munkásságát néhány kitüntetéssel is elismerték: 2012-ben a Finn Fehér Rózsa lovagrend (Suomen Valkoinen ruusu) lovagja lett, 2019-ben pedig a helsinki Finnugor Társaság (Suomalais-ugrilainen Seura) külső tagjának választották. Legutóbbi, igen rangos szakmai kitüntetésként 2024-ben megkapta az MTA Akadémiai díjat. Az utóbbi elismerést hatalmas összefoglaló munkájáért, a finnugrisztikai kutatások legújabb alpművének tekinthető könyvével érdemelte ki (*A magyar nyelv eredete és rokonsága*. Gondolat, Bp. 2020). Ez a mű méltó folytatása a leghíresebb finnugristák, Zsirai Miklós és Hajdú Péter munkáinak. Azok mára adataikban és leírásokban elavulttá váltak, könyvárusi forgalomban sem kaphatók. Ezért volt szükség a finnugor népekről és nyelvekről szóló tudásanyag aktualizálására, pótlására és frissítésére. A vaskos kötet nemcsak az ismeretterjesztést célozza, hanem a tudományos kutatások megbízható összefoglalása is. A mű egyik recenzense jó szívvel ajánlotta Maticsák művét a kérdés iránt érdeklődő – akár szkeptikus – értelmiségi olvasóknak, de a szakmai köröknek is, egyes részeit pedig tankönyvnek a magyar és történelem szakos egyetemi hallgatóknak, valamint kézikönyvként tanároknak is.

Legutóbbi könyve is (*Megtalált szavak. Az orenburgi expedíció (1768–1774) Volga–Káma-vidéki finnugor anyaga*. Debrecen 2024) a kutatástörténeti vonulatát képezi jubilánsunk munkásságának. Ez tulajdonképpen tisztelgés azok előtt a hős expedicionisták előtt, akik öt-hat évet töltöttek terepen, 18. századi mostoha körülmények között. Megérdemlik, hogy név szerint említsük őket: Peter Simon Pallas, Ivan Ivanovics Lepjohin, Johann Peter Falck, Johann Gottlieb Georgi, Nyikolaj Petrovics Ricskov. Az ő feljegyzéseikben fennmaradt, de az utókor előtt nem nagyon ismert mordvin, csere-misz és votják anyag került e könyvben bemutatásra és etimológiai elemzésre. És itt még biztosan nem ért véget jubilánsunk tevékenysége. Emberi számítás szerint van még néhány évtizede arra, hogy elképzeléseit megvalósítsa, és tudományos közlemények sorában publikálja...

Láthattuk, hogy Maticsák Sándor kutatásainak fókuszában főként a mordvin és a finn áll, de publikált tanulmányokat más finnugor nyelvek, pl. a lapp,

a cseremis, a votják és a vogul témaköreiből is. S ne feledjük: a magyar is finnugor nyelv, és anyanyelvét mint tanítani és tanulni való idegen nyelvet is favorizálta jubilánsunk. Közleményeinek nyelve főként a magyar, de számos tanulmánya jelent meg finnül, németül, angolul, oroszul, olaszul, sőt még mordvinul is. Vendégelőadóként külföldi egyetemeken (Jyväskylä, Helsinki, Oulu, Turku, Tartu), kongresszusi résztvevőként nemzetközi finnugor és hungarológiai kongresszusokon, szimpóziumokon (Jyväskylä, Oulu, Tartu, Varsó, Moszkva, Joskar-Ola, Párizs) tartott előadásokat. Egyetemi pályafutása során csaknem minden tantárgyat oktatott, és az ő elképzelései köszönnek vissza a magyar és finnugor szak tanterveiben is. Tevékeny részt vállalt a Jyväskyläi Egyetem hungarológiai szak tantervének kidolgozásában, továbbá a Debreceni és a Jyväskyläi Egyetem közös doktori programjának létrehozásában.

Maticsák Sándor munkássága példásan sokrétű. Tudományos érdeklődése kitűnő tanulmányokat és könyveket eredményezett a finnugor nyelvészet, ezen belül főként a mordvin etimológia, névtan, a kutatás-, tudomány- és művelődéstörténet terén. Tanári tevékenysége nemkülönben hasznos és eredményes. Gyakorlati tankönyveket jegyez a finn nyelv és kultúra népszerűsítésében, oktatási segédanyagokat a magyar mint idegen nyelv tekintetében, valamint a kontrasztív nyelvvizsgálat elméleti és gyakorlati kérdéseiben. A jubiláns mellékelt publikációs jegyzéke bőségesen illusztrálja ezt a megállapítást. (Vö. jelen számunk 33–51. oldalát.)

Maticsák Sándor tudományos produkciójának adatai imponálóak. Ez idáig összesen 305 közleménye jelent meg. Könyveinek száma 11, ebből három társszerzőkkel látott napvilágot. Több magyar és finn tankönyvet is írt társszerzőkkel, ezek több kiadást is megértek. Tanulmányainak száma 127, ebből 91 szakfolyóiratokban jelent meg, a többi könyvfejezet szakkönyvekben, gyűjteményes, kongresszusi és köszöntő kötetekben. Publikációi közül 46 jelent meg idegen nyelven. Igen szorgalmas recenzens: különböző nemzetiségű és nyelvű szerzők, változatos témakörökben publikált műveit rendszeresen ismerteti (50 recenzió). Egyéb közleményeinek (in honorem, in memoriam), beszámolóinak stb. száma 48. Könyveiről 37 ismertetés jelent meg. Független hivatkozásainak száma meghaladja a 600-at, a hivatkozóké több mint száz.

A szerkesztett kiadványok a jegyzékben nem szerepelnek. Ezek száma 58. Nehéz azonban megmondani, hogy az elmúlt 35 év folyamán hány további kötet technikai szerkesztése köszönhető kitartó szorgalmának: neve közel száz kiadvány címlapján vagy verzóján szerepel.

Külön ki kell emelnem, hogy kezdettől fogva szerkeszti a Debreceni Egyetem *Folia Uralica Debreceniensia* folyóiratát. Lelkesíti kollégáit és tanítványait is: írjanak bátran! Számíthatnak szakmai tanácsaira, s biztosak lehetnek benne, hogy az egyre vaskosabb kötetek évente elkészülnek. Néhány köszöntő kötet, norvég zsebszótár és egy válogatás (Voigt Vilmos válogatott tanulmánykötet) megszerkesztését is elvállalta, amellet, hogy saját munkáinak számítógépes előkészítését is rendületlenül végzi.

Maticsák Sándor tudományos munkássága, emberi magatartása példás és útmutató lehet a magyarországi és külhoni kollégák, barátok számára is. Hatvanéves születésnapján feltétlenül megérdemli kollégáinak jókívánságait és biztatásait további pályáján.

Maticsák Sándor mint tanítvány és kolléga

Maticsák Sándorral először minden bizonnyal a KLTE egyik tantermében találkoztam. Én 1984 nyarán tértem vissza Debrecenbe jyvaskylái lektori éveim végeztével. Sándor akkor kezdte tanulmányait nálunk. Az 1984–85. tanév őszi félévében „Finnugor népek és nyelvek” témában tartottam gyakorlatot magyar szakosoknak. Az ominózus gyakorlati órára egy hétfői napon került sor délután 2 és 4 óra között a X. tanteremben. Feljegyzéseim szerint 26 magyar–oros (+4 magyar–francia és 1 magyar–latin) szakos között ült egy „gólya”. Az első órán érdeklődni szoktam, ki honnan érkezett. Voltak, akik a kisvárdai Bessenyei György Gimnáziumból jöttek, köztük Maticsák Sándor, de mások – például Pál Csaba és Vitéz Ferenc – is. Fogalmam sincs, reagáltam-e egyáltalán erre. Nem emlékszem pontosan, de lehet, hogy elárultam: én is ott érettségiztem, sőt: az egyik híres debreceni professzor, Papp István is onnan indult... Jubilánsunk talán vissza tudja idézni ezt az órát. Akkor még nem sejthettem, hogy Papp István → Keresztes László → Maticsák Sándor íve lesz a finn és finnugor vonalnak egyetemünkön... Másodév után Maticsák – leadva az orosz szakját – felvette a finnugort, így intenzívebben foglalkozhatott speciális tanulmányokkal. Az általam hirdetett összes órát felvette, s azonnal kitűnt érdeklődése a mordvin nyelv iránt, de részt vett Hoffmann István névtani tipológiai óráin is. Odaadtam neki Paasonen mordvinföldi térképét, amelynek anyagát szakdolgozatában, később kisdoktori értekezésében is a Hoffmann-iskola tipológiai módszere szerint feldolgozta.

Közben összebarátkoztunk: lassan fiamnak tekinthettem, ő pedig – merem remélni – édesapja helyett apjának tekintett. Néhány közös emlék: intézeti estek vidám műsorai, finnországi ösztöndíjas év végeztével moszkvai találkozás, a Lomonoszov Egyetem kollégiumába történt sikeres bejutás, majd sorban állás a kijevi pályaudvar folyami deltatorokolat módjára kiszélesedő kasszasorában... Én azokban a napokban indultam első alkalommal Mordvinföldre az ELTE finnugor szakos különítményével. Nem mondom, izgalmas „expedíció” volt ez 1989-ben, száz évvel Paasonen első mordvinföldi útja után.

Ezután következett a VII. Nemzetközi Finnugor Kongresszus Debrecenben 1990 augusztusában (a kongresszus „primus motor”-ja Sándor volt szervezőtitkárként), majd 1995-ben Jyväskyläben. Utóbb Sándor – sikeres doktori védése után – már magyar lektor volt a helyszínen. Közben, előtte jómagam Jyväskyläben 1994 tavaszán két kontrasztív szimpóziumot szerveztem Sándor, Tõnu Seilenthal észt lektor és Tuomo Lahdelma irodalomtörténet-szprofesszor társaságában. (Ebből a korszakból datálható az „élő klasszikusok” csoportja megnevezés, valamint az „Özvegy”, „Kisözvegy”, Eöblössy és Kötélvölgyi, Sügér, Bögöly és Malompataki kolléga-megnevezések.) Én 1994 és 1996 között Oslóból rándultam át többször Közép-Finnországba. Az együttműködés akkor és később is (amikor Sándor a debreceni nyári egyetem tanulmányi igazgatója lett) zökkenőmentesen működött a kongresszusszervezés és kiadványszerkesztés formájában. A Windows szövegszerkesztő összehangolása Jyväskylä, Tartu, Debrecen és Oslo között sikeres könyvkiadást eredményezett. Ebben az ügyben Sándornak vitathatatlan vezető szerepe volt. (Ki emlékszik már a debreceni kongresszus idején használatos Chimati betűkészletre, amikor a kongresszusi program 100 oldalát egy egész éjszaka „sivította” a mátrix nyomtató?!) A rengeteg közös élményt, szakmai és személyes találkozásokat fel sem tudnám sorolni. Mégis kiemelném a Hungarolingua Grammatika sorozat és a FUD kiadásában nyújtott több évtizedes, pótolhatatlan segítségét. És a norvég zsebszótár, meg a mordvin nyelvészeti bevezető könyvecske magyar és orosz kiadása... Emlékezetes élményt jelent az is, amikor Mordvinföldön, Szaranszkban együtt tölthettünk egy szűk hetet 1990 novemberében. Még néhány egyetemváros „jelzésként”: Groningen (1991), Uppsala (1994), Tartu (1994, 2009), Joskar-Ola (2005) stb. stb.

Aztán 1999-ben én is hazatértem Debrecenbe. A finnugor nyelvészeti doktori program is elindult. Sándor sikeres habilitációja, valamint az új oktatási rendszer (a bolognai folyamat) bevezetése arra az elhatározásra juttatott, hogy 2005-ben átadjam a váltóbotot egy igazán rátermett, alkalmas személynek, Maticsák Sándornak. Bizony húsz év eltelt már azóta is. A bolognai fo-

lyamat sajnos nem a kívánt, pozitív irányba vitte a felsőoktatást, már ami különösképpen a finnugrisztika helyzetét illeti.

Még egy fontos szempont kapcsolatunkban: tudományos közleményeink kölcsönös bírálójaként és lektoraként évtizedek óta „foglalkoztatjuk” egymást. Sándor a mai napig elolvassa és véleményezi munkáimat, s nem utolsósorban munkáim technikai szerkesztését, „layout”-ját is készségesen vállalta. Viszonzásul én is elsőnek szoktam elolvasni írásait. Ezentúl is szívesen fogom tenni...

Tíz éve, amikor Sándor még csak az 50. születésnapját ülte, egy kis fényképalbumot állítottam össze, amelyben – nem meglepő! – életünknek számos közös érintkezési pontját villantottam föl. Az utolsó kép azt a pillanatot kapta el, amikor doktori védésem végeztével kiléptem az Akadémia terméből, és Sándor gratulált nekem az elsők között. Azt írtam a kép alá, hogy most már Te következél... És következett is 2017-ben. Ennek jóvoltából professzor lett, 2024 májusában már akadémiai díjban részesült. Az ünnepség után készült az a kép is, amely e köszöntő kötet elején található...

Maticsák Sándor hallgatóként, majd tanítványként kiváló képességűnek bizonyult, kongresszusi szervezőként és kiadvány szerkesztőként páratlan eredményeket tudhat magáénak. A nem könnyű szerkesztési munkálatok vidám összejövetelekké változtak, szinte észrevétlenül készültek a kötetek. Közben a munka szórakozássá szelődött, de kétségtelenül eredményes volt... Ma már felszavakkal is fel tudjuk idézni egyes személyek, szituációk élmények egy-egy mozzanatát. Büszkén mondhatom, hogy Sándor alaposan felülmúlta mesterét. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy mindehhez felbecsülhetetlen segítséget jelent (úti)társának, Laczkó Zsuzsának szeretete és kitartó támogatása. Egyetemi oktatói tevékenységét hallgatói, kollegiális segítőkészségét doktoranduszai, lényeglátását, probléma-felismerését, tudósi kvalitásait szakmabeli kollégái ismerik és elismerik.

Kedves Sanyi barátom! Végezetül kívánom, hogy alkotói lendületed tartson tovább. Remélem, hogy a finnugrisztikai kutatásaid a jelenlegi ellenszélben sem lanyhulnak, és tudományunk fellendülését újra nyelvészeti irányultsággal fogod elősegíteni. Kívánok ehhez jó egészséget, Zsuzsával együtt vidám utazásokat és közös élményeket, sikereket és további elismeréseket tudományos pályádon. Mert megérdemled, megérdemelnéd!

KERESZTES LÁSZLÓ
a tanár

Maticsák Sándor mint tanár és kolléga

A bonis bona discere

Maticsák Sándort az egyetemi felvételimben ismertem meg, 2002-ben (azaz 23 éve, amely legalább olyan hihetetlen, mint a jubiláns születésnapjának száma). A már ködös emlékként derengő felvételizésemről inkább csak benyomások vannak, de arra határozottan emlékszem, ahogy Mati megkérdezi, nem volna-e baj, ha a finn helyett inkább finnugor szakra vennének fel? Nem nagyon tudtam még akkor, mit is lehet egy finn vagy finnugor szakon tanulni, ezért megkérdeztem, mi a különbség a kettő között, melyre könnyedén azt válaszolta: – A finnugor szakon kicsivel több a nyelvészet! Így lettem én is finnugrista hallgatója, s ezzel együtt egy olyan közösség tagja, mely alapjaiban volt más, mint amit az egyetemi léttől vártam. A már akkor is kis létszámban működő finnes és finnugrista évfolyamok – szemben a nagy, 120 fős évfolyamokkal – baráti, bensőséges kapcsolatban álló, kis családként működtek, melyeket Mati „atyai” gondoskodással tanított, terelgetett. Óráról órára ismertük fel benne az elhivatott tudóst, aki látszólag minden témában és mindent tud! Mindenhez és mindenről volt/van vázlata, táblázata, ábrája, PPT-je. Mindehhez olyan tanári attitűd párosult, melynek eredménye révén mai napig emlékszem, milyen lelkesen olvastuk és fordítottuk az ominózus *Ašo utka jakšargo* című mordvin éneket, amitől jobban talán csak a mordvin találós kérdések hoztak lázba. Jóllehet az egyetemi oktatási rendszer és a hallgatóság sokat módosult azóta, Mati tanári megítélése az évek (sőt évtizedek) során mit sem változott. Ha manapság rákeresünk Maticsák Sándor nevére az egyetemi oktatókat minősítő oldalakon, a csupa pozitív jelző (pl. csodálatos, motiváló, hihetetlenül jó, segítőkész, kedves stb.) mellett olyan, többször visszatérő mondatokkal találkozunk, mint „Egyetemi éveim legjobb tanára!”, „Az egyetem legjobb tanára!”, „Ha valaki tudja, hogy hogyan adjunk el nyelvészetet, ő biztosan.” (Vö. személyes tapasztalatom fentebb.) Ennek okát abban látom, hogy lenyűgöző lexikális tudása mellett egyértelműen érezhető, hogy tényleg szereti azt, amit csinál, vagyis tökéletesen hiteles. És nem csak a szakmájában érti a csíziót! A történelem, földrajz, sport, és egyéb témakörökben sem igen volt legyőzője a síkfőkúti (csapatépítő jellegű, de szigorúan szakmai) kirándulásokon rendezett társasesteken. Ezek az alkalmak szintén hozzájárultak ahhoz, hogy megismerjük a nagy tudású nyelvész

mögött lévő embert is. Akiról az évek folyamán kiderült, hogy szeret focizni, utazni, valamint kiváló gasztrológus (tőle származik a barátai, ismerősei körében elhíresült mondat: „Enni jó!”). Szakmai előmenetelét, és az eközben kapott kitüntéseit, elismeréseit a későbbiekben már doktoranduszaként, majd kollégájaként követhetem/követem figyelemmel. Doktori disszertációm írása alatt ismertem csak fel, hogy a nyelvész kollégám milyen jó pszichológus is! Mindig érezte, ha „válságba” kerültem, ilyenkor felhívott, megnyugtatót, s már olyannyira ismert, hogy beszélgetésünket ekképpen zárta: „most kapsold ki a gépet, és menj el kicsit vásárolgatni!” Lenyűgöző munkamoráljára és -tempójára a mai napig rácsodálkozom. A nyári szünetben szinte mindig ír egy könyvet, cikkeinek számát pedig már lehetetlenség pontosan számon tartani. Igazán jóleső és megtisztelő érzés, hogy a családommal is jó viszonyt ápol, ismeri és követi a családi eseményeinket. Talán nem is tudja, mennyit jelentett nekem, hogy amikor eltávolodtam a tanszéktől (költözés és gyermekvállalás miatt), ő továbbra is tartotta velem a kapcsolatot és biztosított, hogy változatlanul számít a munkámra. Főnökömként azóta is segít, támogat és folyamatos fejlődésre sarkall. Ha lenne a hallgatókéhoz hasonló értékelő felület, azt írnám róla: ilyen Főnököt mindenkinek! Bár pályafutása méltán követendő példaként szolgál a következő finnugor nyelvész generáció számára, talán megbocsátanak nekem kortársaim, ha azt mondom, őt nemigen lehet utolérni! S mivel pontosan tudom, mennyire nem szereti az effajta nagy szavakkal való dobálózást, a nyílt dicsérgetést és szentimentális bókolást, így inkább csak jelezném, hogy a dolgozószobámban a (FUD melletti) külön Maticsák-polc várja, hogy újabb kötetek érkezzenek rá. Ezek megírásához pedig kívánok családom nevében is jó egészséget, további lelkes és eredményes munkát az elkövetkezendő még 60 évben!

KELEMEN IVETT
a tanítvány